

«Найясніший цісар» Франц-Йосиф I – нащадок князів Острозьких

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, заступник директора з наукової роботи Державного історико-культурного заповідника м. Острого

Сторіччя тому – 21 листопада 1916 року – у віці 86 років (народився він 18 серпня 1830 р.) помер «Його Імператорська та Королівська Величність Франц-Йосиф I, Божою милістю імператор австрійський, апостольний король угорський, король богемський, король ломбардський та венеційський, далматський, хорватський, славонський, Галичини й Володимирії та іллірійський, король єрусалимський, ерцгерцог австрійський; великий герцог тосканський та краківський; герцог лотарінгський, зальцбургський, штірський, каринтійський, карніольський та буковинський; великий князь трансільванський; маркграф моравський; герцог Верхньої та Нижньої Силезії, моденський, пармський, п'яченцький та гуастальський, Освенциму (Аушвіц) та Затору; тешинський, фріульський, рагузький (Дубровник) та зарський (Задар)...»

Звернімо увагу, що серед його чисельних титулів – а в цитаті їх наведено менше половини – зазначено і ті, що стосуються українських земель – коронних країв Австро-Угорської держави – герцогства Буковини і королівства Галичини і Володимирії (тобто Волині); в дійсності монархії зі столицею у Відні належали лише окраїні історичної Волинської землі – Збараж, Сокаль, Броди та ін.

З 2 грудня 1848 року Франц-Йосиф I очолював багатонаціональну Австрійську імперію, що з 1867 року стала двоєдиною Австро-Угорською монархією (до її угорської частини входило і українське Закарпаття). Навіть старша сучасниця Франца-Йосифа, знаменита англійська королева Вікторія перебувала на престолі лише неповних

64 роки; її праправнучка, нинішня володарка Британії Єлизавета королює вже 65 рік. А Франц-Йосиф процарював майже 68 років.

Він прийняв імперію у свої руки великою європейською державою; за його царювання вона зазнала дошкульних поразок і втрат від Прусії та Італії, але монарху пощастило не дожити до краху своєї держави в останні тижні наприкінці Першої світової війни.

Серед своїх підданих українців-руси́нів, Франц-Йосиф залишив у цілому добру пам'ять. Запамяталися скасування панщини, організація мережі початкових шкіл і навіть гімназій та університетських кафедр з українською

яснішого цісаря». Отже, Франц-Йосиф є сином Франца-Карла (ерцгерцога австрійського, сина імператора Франца II), від його шлюбу з принцесою

Софією – дочкою першого короля Баварії Максиміліана I із династії Віттельсбахів. Матір'ю цього короля була принцеса Марія Франциска Зульцбахська, одружена із герцогом та імперським фельдмаршалом Фрідріхом Міхаелем Пфальц-Бірінфельдським (обоє належали до різних гілок цієї ж німецької династії). В свою чергу принцеса Марія Франциска була до-

чкою принцеси Єлизавети Пфальц-Нойбургської від шлюбу зі спадковим принцом Зульцбахом Йозефом-Карлом (своїм двоюрідним братом). А принцеса Єлизавета Пфальц-Нойбургська (в заміжжі Пфальцзульцбахська) була єдиною дитиною в сім'ї курфюрста (тобто князя, що мав право обирати імператора) Пфальца Карла III Філіпа і його першої дружини княжни Людвіки Кароліни Радзивілл, для якої це був другий шлюб. Відома меценатка, покровительниця протестантів і православних, княжна Радзивілл була єдиною дочкою і спадкоємицею князя Богуслава Радзивілла – останнього представника протестантської гілки цього литовського княжого роду від його шлюбу із двоюрідною племінницею Анною-Марією Радзивілл. Протестант-кальвініст Богуслав Радзивілл (1620-1669 рр.) боровся проти польського короля за незалежність Великого князівства Литовського під покровительством Швеції (як згодом наш гетьман Іван Мазепа). Пізніше князь Богуслав від імені свого родича курфюрста Бранденбурга Фрідріха Вільгельма управляв Пруссією герцогством і стояв разом із цим «Великим курфюрстом» біля витоків створення єдиної Бранденбурзько-Пруссійської держави, що пізніше стала королівством і об'єднала Німеччину. Богуслав Радзивілл був сином князя Януша Радзивілла (1579 – 1620 рр.) від шлюбу з принцесою Єлизаветою-Софією Бранденбурзькою із династії Гогенцоллернів. Князь Януш відомий як головний політичний лідер протестантів і союзник православних Речі Посполитої в обороні їх прав і свобод від королівської влади і католицької церкви (в тому числі і з трибуни сейму, і зі зброєю в руках).

Закінчення на 7 стор. >>>

На фото: пам'ятник імператору в Чернівцях та його предкам в Острозі.

мовою викладання, певні політичні та національні права та свободи, не співмірні зі становищем на підросійській Наддніпрянській Україні. Тож недарма в містах Галичини і Буковини поставили – вже в незалежній Україні – пам'ятники перестаньому імператору із династії Габсбургів.

А нам найцікавіше – що зазначено в заголовку – простежити родовід «Най-

Софією – дочкою першого короля Баварії Максиміліана I із династії Віттельсбахів. Матір'ю цього короля була принцеса Марія Франциска Зульцбахська, одружена із герцогом та імперським фельдмаршалом Фрідріхом Міхаелем Пфальц-Бірінфельдським (обоє належали до різних гілок цієї ж німецької династії). В свою чергу принцеса Марія Франциска була до-

«Найясніший цісар» Франц-Йосиф I – нащадок князів Острозьких

Він був сином великого гетьмана Литовського Кшиштофа (Христофора) Радзивілла на прізвисько Перун від другого батькового шлюбу з княжною Катериною Острозькою (1560 – 1579 рр.) – дочкою князя Василя-Костянтина Острозького (до речі, і четвертий шлюб одвовілого гетьмана Перуна був із її сестрою Єлизаветою).

Отож, неважко (але й не зовсім легко) підрахувати, що померлий 100 років тому австрійський імператор і угорський король, а заодно король Галичини і Володимирії та герцог Буковини Франц-Йосиф I є нащадком князя Василя-Костянтина Острозького у десятому коліні, так само як і його рідний брат – розстріляний революціонерами майже півтора століття тому імператор Мексики у 1864 – 1867 рр. Максиміліан I. Останній імператор Австро-Угорщини Карл I – двоюрідний онук Франца-Йосифа – нащадок Василя-Костянтина Острозького в дванадцятому коліні. Дружина імператора Франца-Йосифа і його двоюрідна сестра, уроджена принцеса Баварська Єлизавета (вона ж імператриця Сісі – героїня багатьох творів художньої літератури та кіно, що загинула від рук італійського анархіста-терориста) теж, зрозуміло, нащадок Василя-Костянтина Острозького. Чи є нащадком князів Острозьких австрійський ерцгерцог Вільгельм Габсбург, родич імператора (він же український поет і полковник січових стрільців Василь Вишиваний, який претендував на престол Української монархічної держави, і був суперником гетьмана Скоропадського, та головного отамана Петлюри і помер по Другій світовій війні у київській тюремній лікарні), обіцяємо простежити в майбутньому. ■